

- 1 27 Oud Archief Voorschoten inv. 289 151v. begraafboeken van Voorschoten. Neder-
 2 28 Oud Archief Voorschoten inv. 290 72. landse Genealogische Vereniging afdeling
 3 29 L. Van Heeren 'De nakomelingen van Jacob Rijnland.
 4 Trip' (www.genealogieonline.nl). 36 J.H.M. Sloof en R.F. Wybrands, *Kadastrale*
 5 30 Oud Archief Voorschoten inv. 305 129. *Atlas Zuid-Holland, deel 8 Voorschoten* (Den
 6 31 Oud Archief Voorschoten inv. 296 186v. Haag 1999).
 7 32 Oud Archief Voorschoten inv. 304 200. 37 Oud Archief Voorschoten inv. 311 128vso
 8 33 Oud Archief Voorschoten 306 64. 27 december 1798; notaris Van Oorde
 9 34 Notaris Hummel 14 juli 1824. Met dank 110/111 14 en 21 mei 1823. Met dank aan
 10 aan W. van den Eijkel. W. van den Eijkel.
 11 35 C.W. Delforterie, diverse doop-, trouw- en 38 Met dank aan A. Roeloffs.

12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43

1 Bloemkolen van de Haagweg

2 Van tuinderij tot Coebel

3
4
5 Aaltje Knoop en Dik Kompier

6
7 *De auteurs willen de historie van hun huis, 'Huize Corrie', Haagweg 160, en zijn*
 8 *bewoners inzichtelijk krijgen.*
 9

10 Eeuwenlang al stroomt de Oude Rijn langs de huidige Haagweg. In die honder-
 11 den jaren deed de natuur haar werk. Bij rivieroverstromingen werd klei langs de
 12 oevers afgezet en stormen deden duinzand landinwaarts waaien, waar beide zich
 13 vermengden tot vruchtbare grond. Bovendien was het Haagweggebied door zijn
 14 gelijkblijvende waterstand een veilig gebied. Het is namelijk een boezemgebied.¹
 15 Dat wil zeggen dat het maaiveld dermate hoog ligt dat het water direct kan af-
 16 vloeien naar het boezemwater: hier de Oude Rijn en de Boschhuizerwatering of
 17 -wetering, ook wel Stadswatersloot, Stadsversingsloot, Steensloot of Stinksloot
 18 genoemd. Omdat het geen polder is, is er geen bemaling nodig. Dit in tegenstel-
 19 ling tot de situatie in de Bosch- en Gasthuispolder, waar dure molens en gemalen
 20 nodig waren. Wel zijn er uit voorzorg op bepaalde plekken in het boezemwater
 21 keersluizen/deuren aangebracht. Bij opstuwing in het noordelijk deel van Rijn-
 22 land kan het water dan tegengehouden worden.

23 Na de annexatie in 1920 van Zoeterwouds grondgebied door Leiden waren
 24 het vooral tuinders die geïnteresseerd waren om zich in dit vruchtbare en veilige
 25 Haagwegkwartier te vestigen, ook omdat zij dicht bij de stad door woningbouw
 26 verdreven werden. Overigens werd voordien de grond al incidenteel als tuingrond
 27 gebruikt. Zo is uit het morgenboek uit 1544 van Zoeterwoude bekend dat Dirck
 28 Coebel zijn grondgebied bij het kasteel Coebel, gelegen tussen Oude Vliet en
 29 Oude Rijn, voor akkerbouw gebruikte.²

30
31
32 **Aaltje Knoop** was landelijk voorzitter van
 33 de Algemene Vereniging Docenten Textiele
 34 Werkvormen. Als docent beeldende vorming
 35 en pedagogiek aan een PABO schreef zij
 36 artikelen en boekjes over de praktijk van het
 basisonderwijs.

Dik Kompier was docent handenarbeid,
 tekenen en kunstgeschiedenis aan het Bona-
 venturacollege. Als voorzitter van de sectie
 beeldende vorming, lid van de Medezeggen-
 schapsraad en Landelijke Examencommissies
 schreef hij nota's op zijn vakgebied.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

Het Koetshuis aan de Haagweg.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

De Haagweg als ‘Tuin van Holland’

Het is hier waar de tuindersfamilies Van der Meij in 1926 en Van Paridon in 1931, die in dit artikel beschreven worden, neerstreken. Andere tuindersnamen die in die periode opduiken zijn Helderman, Kolderman, Schilt en Kranenburg. Curieus is dat de tuinen van Kranenburg op de plek lagen waar destijds het kasteeltje Coebel heeft gestaan. Leiden had overigens sinds eeuwen een goede naam op tuinbouwgebied.³ De Haagweg-tuinders zorgden er met hun kwaliteitsproducten voor dat die faam nog een halve eeuw gecontinueerd werd. De hagelwitte bloemkool uit dit gebied was beroemd. En wat werd er een hoeveelheid bloemkolen verbouwd om aan de vraag te voldoen! Bloemkool voerde jarenlang de lijst van meest gegeten groente aan. De Haagwegtuinders stonden er om bekend dat ze leverden wat ze aanboden. Ze stopten geen verrotte tomaten onderin kistjes of besproeiden andijvie niet met water, wat voor extra gewicht zorgde. En de sappige perziken, die door hen zorgvuldig gekweekt werden, vonden hun weg naar de happy few.

Door de annexatie van 1920 ontstond ook de mogelijkheid van stedelijke bebouwing. Maar voorlopig hadden de tuinders vrij spel. Het zou nog tot 1990 duren alvorens de gemeente Leiden met de realisatie van de Coebel startte. Wel werden er geschakelde middenstandswoningen aan de Haagweg gebouwd.

Hoe zag de Haagweg er rond 1920 uit?

Het in 1895 gebouwde witte koetshuis, de huidige nummers 170/172, was beeldbepalend voor de Haagweg. Het koetshuis steekt voor de huidige rooilijn uit, net zoals het huis waar het bij hoorde, nr. 180, ‘Habis Perkara’, wat in het Bahasa Indonesia betekent: ‘Het is voorbij’. De eerste eigenaren van dit spiksplinternieuwe pand waren Petrus Elisa Schotel, geboren 18 april 1848 te Tilburg, oud-Oost-Indisch ambtenaar en Petronella Elisabeth Broese van Groenou, geboren 5 september 1857 te Aardenburg, met hun in Deli en Sitoebondi geboren dochters. Opvolger van de familie Schotel was schoenmaker alias wonderdokter Abraham Johannes de Haas (1835, Voorschoten-1917, Noordwijk).⁴ Vanwege zijn paranormale gaven en grote kennis van geneeskrachtige kruiden liep het op zijn spreekuur altijd storm. Habis Perkara’s laatste bewoners waren de Van Zantens. Zij lieten het in de jaren ’50 afbreken en op de plek nieuwbouw plegen (twee onder een kap).

De Haas verhuisde in 1914 wegens huwelijksproblemen naar Noordwijk. Zijn cliënten kwamen destijds uit heel Nederland. Ze namen de stoomtram naar Voorschoten. Die reed van het Noordeinde bij de Wittepoortskazerne over de

Het in de jaren vijftig afgebroken huis 'Habis Perkara' met tram-
baan en paard op de voorgrond.

Wittepoortsbrug, de Haagbrug en de Staatsspoorbrug over de (Hoge) Rijndijk of Vinkweg, na 1920 formeel Haagweg geheten. De passagiers zagen ter hoogte van de De Genestetstraat aan weerszijden grote blekerijen. Aan de rechterkant passeerde de tram het Huis Ter Wetering, zo genoemd naar de Boschhuizerwetering waar het naast stond, later 'Villa Elisabeth', het huidige Kastanjehuis, toen bewoond door prof. dr. Heike Kamerlingh

Onnes.⁵ Even verder tufte de tram langs de houtzagerij van Noordman met molen d' Heesterboom en de in november 1922 afgebroken molen De Eendracht. De familie Noordman woonde zelf op nr. 59. Er stonden huisjes bij. In 1924 zou Adriaan Cornelis (Arie) van Paridon, geboren 4 september 1889 te Katwijk, een van die huisjes betrekken: nr. 57. Daartegenover aan de linkerkant stond midden op het veld boerderij De Hofstede. De tram reed verder tussen de weilanden door. Het was niet veel meer dan een landweg met bomen aan weerszijden, maar wel al sedert 1807 bestraat met keien. Vanwege de aflossing van de geldlening om het bestraten te kunnen financieren en het onderhoud van die dure bestrating, werd er op diverse plaatsen tol geheven. Het koetshuis was het eerste huis aan de Haagweg dat in beeld kwam. In 1915 waren daarnaast drie huizen onder een kap gebouwd, de huidige nummers 174, 176 en 178. Achter deze huizen lagen tuinderijen. Op zijn tocht naar Voorschoten stopte de tram op verzoek bij Habis Perkara en in ieder geval bij de Grootte en Kleine Vink, gelegen aan de Rijnkant. Het hotel 'De Grootte Vink' en de uitspanning 'De Kleine Vink' stonden bij het buitenhuis 'Ter Wadding' op de grens met Voorschoten. Tot ver in de jaren '60 was het een geliefd uitstapje voor Leidse ouders in het weekend en voor scholen als schoolreisje. Ook de schilder Max Liebermann (1847-1935) logeerde er in 1905 en 1911.⁶ Hij vereeuwigde De Vink op impressionistische schilderijen en gouaches, waarop de landelijke sfeer van een dagje 'naar buiten' goed te zien is. De erachter gelegen spoorbaan Amsterdam-'s-Gravenhage werd halverwege de twintigste eeuw zo druk dat de gasten klaagden over het lawaai en wegbleven.

Nog steeds is de naam Grootte Vink te zien op het complex dat dienst doet als opslagplaats.

In 1938 werd de Haagweg flink verbreed en de sloot voor de huizen aan de Haagweg gedempt en veranderd in trottoir met ventweg.⁷ De riolering werd onder de ventweg aangelegd. Op de ventweg kwam de schillenboer langs en de voddendoer. Ook was er de scharensliiep en de blindeman met garen en band. Je herkende ze aan hun speciale roep en geluid. De petroleumboer en de melkboer hadden er hun vaste klanten. Tot begin 21ste eeuw kwam Verboon met zijn SRV-wagen langs. Vele jaren stond op Haagweg 160 bij de voordeur het mandje met boodschappenlijstje van Van Paridon voor hem klaar.

Adriaan van Paridon, stamvader uit Katwijk

Van Paridon is een bekend geslacht in de streek rond Leiden. Voor dit artikel concentreren we ons op de kleinzonen van Adriaan, de Haagweg-tuinders Nico (Nicolaas Leonardus), geboren 8 december 1918 te Katwijk, en Piet (Petrus) van Paridon, geboren 5 maart 1922 en overleden 13 oktober 2013 te Leiden. Maar eerst iets over de stamvader, opa Adriaan. Deze woonde in 1889 aan de Callooweg 1 in Katwijk. Als katholiek was hij vele jaren actief als kerkmeester van de H. Joannes de Doper aldaar, juist in de tijd dat het parochiebestuur een groot nieuw kerkgebouw liet neerzetten. Hij zat in de gemeenteraad en vervulde bestuursfuncties in organisaties op zijn vakgebied: het gemengd bedrijf. Hij was

Luchtfoto van de tuinderijen aan de Haagweg. Eerste huis op de voorgrond is nr 160.

1 getrouwd met Wilhelmina van der Valk. Ze kregen 13 kinderen, van wie num-
2 mer 6, Arie, (Adriaan Cornelis) geboren werd op 4 september 1889 en nummer 7,
3 Rien (Marinus Wilhelmus), op 7 april 1891, beiden te Katwijk. Zij waaierden uit
4 richting Leiden en kwamen op toen nog Zoeterwouds gebied terecht.

6 **Arie van Paridon**

7 Adriaans zoon Arie van Paridon trouwde in 1916 te Noordwijkerhout met He-
8 lena Maria van Eeden (daar geboren in 1888). Bij de annexatie van een deel van
9 Zoeterwoude in 1920 woonden zij op Haagweg 69; dat werd daarna nummer 57.
10 Zij kregen vier kinderen, van wie voor dit artikel nummer 2, Piet, belangrijk is.
11 In 1930 woonden Arie en Helena aan de overzijde op Haagweg 74; dat was een
12 van de huisjes naast de boerderij De Hofstede.⁸ Op 20 april 1931 gaf de gemeen-
13 te Leiden vergunning voor de bouw van de huizen die zowel Arie als zijn broer
14 Rien een eindje verderop aan de Haagweg besloten te bouwen. C. Brillman, toen
15 leraar tekenen, timmeren en materialenkennis aan en later directeur van de Am-
16 bachtsschool aan de Haagweg (4), was de ontwerper van de huizen.⁹ Particulier
17 bouwondernemer en aannemer J.Th. Würzer werd de bouw gegund. Arie noemde
18 het huis naar zijn vrouw HELENA. Heien was niet nodig; er liep een duinwal of
19 oeverwal waarop direct op staal gebouwd kon worden. Bovendien fungeerde de
20 Haagweg als dijk tegen de Oude Rijn. De huizen lagen dus hoger dan de tuinen.
21 Er was een vast pad naar de tuin toe. Het huidige Tuinderijpad is daar een restant
22 van. De tuinen reikten tot de Stinksloot, de naam die de tuinders voor de Boshui-
23 zerwetering gebruikten. Voor de huizen liep een slootje. Over een bruggetje kon
24 je de voordeur bereiken. Tussen de huizen van de Van Paridons werden later twee
25 huizen gebouwd. In 1934 woonde op 162 mevrouw H.C. van Wijk en op 164
26 de heer A. Verboog, procuratiehouder van meelfabriek De Sleutels, zijn vrouw en
27 schoonvader N. Dekker.

28 Arie zat in het bestuur van de Boerenleenbank en in het bestuur van de groente-
29 veiling. Hij had hartklachten en na een heupoperatie liep hij met een stok. Redenen
30 voor hem om een bedrijfsleider aan te willen stellen. Maar zijn dan 17-jarige zoon
31 Piet kwam, na de MULO in de Caeciliastraat afgelopen te hebben, fulltime in
32 zijn vaders bedrijf werken. Hij werd mede-eigenaar en nam het later over. In 1950
33 trouwde Piet met Agnes Johanna Maria van der Top (geboren 1925). Ze gingen,
34 zoals heel Nederland dat deed na de Tweede Wereldoorlog, toen woningen schaars
35 waren, inwonen bij pa en ma. Bovendien was het voor tuinders heel belangrijk om
36 bij het bedrijf te wonen; anders was je nooit thuis. Voor de bovenwoning van Piet

18 *De perzikkomen staan in de goten langs de wand van de kassen om licht te vangen. Piet van Paridon is*
19 *aan het plukken.*

21 en Agnes werd een trap buiten langs de zijmuur gemaakt, zodat ze een eigen op-
22 gang hadden. In 1956 verhuisde Arie met zijn vrouw naar Haagweg 224, een van
23 de vijf rijtjeshuizen die tuinder W.A. Kreffer daar op grond van Kranenburg had
24 laten bouwen. Piet en Agnes bleven op 166 wonen. Op 25 oktober 1959 overleed
25 Arie. De uitvaartmis was in de Leonarduskerk, waarvan hij parochiaan was. Zijn
26 achterneef Dick van Paridon, wiens sterk geheugen veel informatie leverde voor
27 dit artikel, was toen misdienaar.

29 **Piet treedt in het voetspoor van zijn vader Arie van Paridon**

30 In de kracht van zijn leven en ambitieus van nature, zette Piet het werk voort.
31 Samen met vast personeel en mensen in loondienst werd 3 hectare tuingrond
32 intensief bewerkt. Er was koude grond, maar het grootste gedeelte bestond uit
33 verschillende soorten kassen. Zo waren er éénruiters, plat glas, geschikt voor pos-
34 telein, spinazie en sla. In de kassen groeiden in het midden, in rijen, de tomaten-
35 planten. Op die manier ving ze veel licht. Tussen de bedden waren looppaden,
36 niet breder dan een voet. Je werkte namelijk in de breedte. Langs de kant, in

1 de goten, stonden perzikkbomen waarvan de takken omhoog werden geleid. De
2 grootste kassen, met glazen dak, werden serres genoemd. Hierin werden druiven
3 en perziken langs het veel lichtdoorlatende dak geleid. Was de zon te fel, dan
4 werd het glas 'gekrijt', met kalk 'beschilderd'. Op de grond in de serres werden
5 verschillende groenten gekweekt. Regeninstallaties hielden de groenten in de kas-
6 sen lekker fris en spoelden ze tegelijkertijd schoon van aarde en luizen. Voor de
7 verwarming werd in het begin steenkool gebruikt. Daarna werd het olie. Dat had
8 Piet op een van zijn vakantie-reizen gezien; tuinders gingen op vakantie altijd bij
9 andere tuinders kijken. Olie was een forse investering, maar zeer innovatief. De
10 laatste kas die hij liet bouwen dateerde van 5 juni 1968. Het werd de laatste van
11 het Haagweggebied.

12 **Tennisbaan en bloementeelt**

13 Een vriend van Piet was een verwoed tennisser. En wat is er leuker dan samen met
14 je vriend een balletje te slaan? Die haalde hem over het eens te proberen... en...
15 de vonk sloeg over! Piet en zijn vrouw Agnes waren te vinden op de banen van het
16 in 1957 opgerichte TC Unicum. Maar een tuinder kan niet bij zijn bedrijf weg.
17 Goede raad was duur. In diezelfde tijd had Piet de gemeente Leiden gevraagd drie
18 huizen te mogen bouwen op zijn grond. Het was de periode van de grote woning-
19 nood en hij had trouwlustige werknemers. De gemeente reageerde afwijzend: de
20 grond heeft agrarische bestemming en is geen bouwgrond. Toen kreeg Piet een
21 pracht plan: 'Ik ga zelf een tennisbaan aanleggen! Dat kan in de winter, als het wat
22 rustiger is op het bedrijf'. Zo gezegd, zo gedaan. Begin jaren '70 legden Piet en
23 zijn personeel ongeveer op de plek aan de Brandts Buyskade waar nu het Leonardo
24 College staat, de laatste hand aan de tennisbaan. Overbuurman Wernink (de be-
25 tonfabriek) leverde de draineerpijpen. Uiteraard had alles in goed overleg met de
26 gemeente plaatsgevonden. Piets tennisbaan werd een fenomeen. Niet alleen Piet
27 zelf en familie en vrienden speelden er. Je bent zakenman of niet, en dat was Piet!
28 Want je kon de tennisbaan huren. Studenten van de naastgelegen Sterflat, die er
29 sinds 1960 stond, waren regelmatig op de baan te vinden. Kortom: vele, zeer vele
30 Leienaars hebben er gespeeld.

31
32
33 De laatste jaren van zijn tuindersleven was Piet 'in de bloemen'. In 1968 schakelde
34 hij over op bloemen: fresia's en gerbera's. In het interview dat hij in 1972 gaf aan
35 *Flora-Nieuws*, uitgave van de *bloemenveilingvereniging 'Flora'*, vertelde Piet waarom
36 hij overstapte op bloementeelt. Hij zag de concurrentie, wat groenten betrof, van

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

Kassen van Piet van Paridon met rechts flats van het Jacques Urlusplantsoen en op de achtergrond de Sterflat.

de landen rond de Middellandse Zee en Oost-Europa en wist dat die niet te stui-
ten zou zijn. In eerste instantie paste hij zijn teeltplan aan door komkommers en
tomaten te schrappen en tenslotte door volledig op bloemen over te stappen. Na
zeven jaar viel ook hiervoor het doek.

24 **Rien van Paridon**

25 Adriaans zoon Rien was in 1917 te Noordwijk gehuwd met Cornelia Theodora
26 Petronella van der Meer, geboren 12 oktober 1884. Aanvankelijk woonde het
27 echtpaar in Katwijk, waarschijnlijk op de boerderij van vader Adriaan. Rien was
28 in Katwijk lid van de R.K. Middenstandsvereniging 'De Hanze'. In de loop van
29 1919 kwam hij naar Zoeterwoude, wellicht om samen te gaan werken met zijn
30 broer Arie. Dat kan afgeleid worden uit twee advertenties uit het *Leidsch Dagblad*
31 van 30 maart 1918. De ene meldt dat bij akte van 9 maart 1918 voor notaris
32 H. Eerdbeek te Katwijk de vennootschap onder firma tussen Theodorus van Rijn
33 (zwager) en Arie met ingang van 1 januari 1918 geliquideerd werd. Op diezelf-
34 de dag werd opgericht de Firma Gebr. Van Paridon te Zoeterwoude bij Leiden
35 voor 'het kweken van en handel in bloembollen, veldvruchten en andere bloem-,
36 plant-, en bolgewassen', tot in principe 31 december 1922. Ten tijde van de an-

1 nexatie woonden Rien en zijn vrouw in de Nannystraat 68. Die straatnaam werd
2 in 1924 gewijzigd in De Genestetstraat; het nummer bleef hetzelfde. Het echtpaar
3 kreeg twee kinderen; als eerste de nog in Katwijk geboren zoon Nico (Nicolaas
4 Leonardus, 8 december 1918). In Leiden, op het adres De Genestetstraat 68, zag
5 Corrie (Cornelia Christina Afra) in 1924 het levenslicht. Dat doofde echter toen
6 zij negen maanden oud was, op 4 juli 1925. Ter nagedachtenis noemden vader en
7 moeder hun nieuw te bouwen huis aan de Haagweg 160 naar haar.

8 Over de bouw van de huizen nummers 160 en 166 zijn in de dossiers van de
9 gemeente Leiden enige gegevens teruggevonden. Het begint met een brief die
10 op 5 juni 1931 is ingekomen bij de gemeente Leiden, van Rien van Paridon,
11 Haagweg 94, die een woonhuis met schuurtje wilde bouwen op kavel sectie O
12 nr. 606. Zoals te doen gebruikelijk werd die brief doorgestuurd naar Bouw- en
13 Woningtoezicht; dat verklaarde zich akkoord. Er was ook advies gevraagd aan de
14 Dienst Gemeentewerken. Die schreef op 23 juni dat dit plan exact hetzelfde was
15 als dat van Arie van Paridon waarvoor op 20 april 1931 toestemming verleend
16 was. Bovendien verleende Rijkswaterstaat Rien tot wederopzegging toestemming
17 voor het maken van een uitrit naar de Rijksweg (hier dus de Haagweg) tegen een
18 jaarlijkse recognitie van 2,50 gulden.¹⁰

31 *Huize Corrie, Haagweg 160 in aanbouw; nr. 166 is gereed. Rechts*
32 *zichtbaar is Habis Perkara.*

33 het witte huis nr. 186. Riens overige drie hectare tuingrond lag verspreid tussen
34 de Brandts Buyskade en de Stinksloot. Zo ver je keek zag je kassen staan in het
35 tuindersgebied, afgewisseld met een stal om 's winters de koeien in te zetten en
36 schuren om gereedschap in op te bergen en te schaften.

Huize Corrie grensde aan de linkerzijde, gescheiden door een sloot, aan de voetbalvelden van DoCoS (Door Combinatie Sterk). Achter het huis, tot aan de Brandts Buyskade, lag een 1,2 hectare groot weiland. Hier graasden behalve hun eigen koeien ook pinken, eenjarige koeien, van Mosselman. Mosselman, groenteboer op het Levendaal, woonde ook aan de Haagweg; destijds in

Het lot beslist...

Welk van de twee huizen Corrie en Helena (nummers 160 en 166) kwam het dichtst bij Leiden te staan en wie zou dat krijgen? Vader Adriaan wist een oplossing. Achterkleinzoon Dick van Paridon, geboren 31 maart 1949, kleinzoon van Rien en zoon van Nico, vertelt het familieverhaal. Adriaan deed twee lootjes in de koffiepote. Zijn zoons moesten die trekken. Welk nummer je trok bepaalde waar jouw huis kwam te staan. Rien trok met 160 de eerste plaats vooraan de Haagweg. Zeker met de serre die aan de zijkant van het huis ontworpen was, kon je alles en iedereen zien aankomen. Omdat Arie meer kleine kinderen had, werd 166 eerst gebouwd.

Huize Corrie en Huize Helena met de twee er tussen gebouwde huizen en slootje er voor in 1934.

Nico van Paridon

Riens zoon Nico werd, net als zijn vader, tuinder. Samen met de hulp van loonwerkers rooiden ze het. Op den duur nam Nico het bedrijf over. In 1945 trouwde hij met Nollie (Arnolda) Haverkorn. Ze trouwden in bij Nico's ouders. Dat was in eerste instantie niet de bedoeling geweest, want na de Tweede Wereldoorlog had Rien een vergunning gekregen voor de bouw van Haagweg 168. Het plan was dat Nico en zijn gezin daar zouden gaan wonen. Maar in die tijd verslechterde de gezondheidstoestand van Riens vrouw Cornelia. Wellicht zouden Nico en Nollie toch in 160 kunnen blijven wonen als zijn moeder overleed. Toen zijn vrouw in 1954 overleed keerde

1 Rien terug naar Katwijk, naar een verpleegtehuis. Hij overleed er in 1956. Nummer
2 168 is nooit gebouwd. Op die plaats loopt nu het Tuinderijpad. Nico en Nollie
3 werden gezegend met negen kinderen. Zoon Dick, de tweede in de kinderrij, zou
4 enkele jaren bij zijn vader op de tuin werken. Overigens hielp Nollie ook mee in het
5 bedrijf en hadden ze een kindermisje: Annie Ammerlaan. Later, toen de kinderen
6 groot waren, ging Nollie zelfs werken bij het in 1969 gevestigde typemachinebedrijf
7 Adler aan de Rooseveltstraat. Dat Nollie werkte was enigszins ongebruikelijk voor
8 die periode waarin de man het hoofd van het gezin was. De tuindersvrouw zorgde,
9 net als iedere huisvrouw toen, voor huis en haard en kinderen, maar ook voor de
10 inmaak en het wecken. Inmaken in zout werd gedaan met pronkbonen, sperziebo-
11 nen, andijvie, zuurkool en soms met savooieekool, in grote bruine stenen wijnvaten
12 of grijsblauwe Keulse potten met een houten deksel erop. Een steen zorgde ervoor
13 dat bij de gisting de deksel er niet af vloog. Het wecken gebeurde in glazen potten,
14 waarin wintervoorraden fruit werden aangelegd, zoals perziken met stukjes rabarber.
15 Ook werden appels bewaard om 's winters de nodige vitamine C binnen te krijgen.
16 's Avonds deed ze, net als alle huisvrouwen, verstelwerk en werd er gebreid.

17 **Dick van Paridon**

18 Nico's zoon Dick, de derde generatie Van Paridon dus, was in 1963, tijdens die
19 zeer strenge winter in Nederland, 13 jaar. 'Oom Joop May', de boekhouder, zei te-
20 genen Nico dat ze er iemand op het land bij moesten hebben. Personeel was te duur.
21 Dus werd Dick van het Bonaventuracollege gehaald om op de tuinderij te gaan
22 werken. Hij ging naar de tuinbouwschool in Rijnsburg. Vanaf je veertiende mocht
23 je legaal werken. En dan draaide je ook volledig mee in het productieproces. Je
24 deed van alles: 'Van zaaien tot stekken, verplanten en verzorgen, tot oogsten. We
25 maakten veel uren', zegt Dick. 'Soms was je in de zomer al om 03.00 uur sla aan
26 het snijden: 24 kroppen per kist. Voor 100 kisten dus 2400 kroppen! Maar het
27 werken was veel relaxter dan nu. Bovendien was je altijd in de natuur. Met elkaar
28 het werk doen was een sociaal gebeuren. Nico was een perfectionist: als het pro-
29 duct niet helemaal goed was, werd het vernietigd en ging het niet het bedrijf af.
30 Of het ging naar het vee dat hij zelf had'. Dick heeft tot 1968 op het bedrijf van
31 zijn vader gewerkt. Toen volgde hij zijn droom en werd kapper.

32 **Tuindersgeslacht Van der Meij**

33
34 Toen Piet van Paridon in 1931 aan de Haagweg kwam te wonen, werd hij buur-
35 man van Cornelis van der Meij (geboren 15 november 1893 te Voorschoten en
36

1 overleden 17 mei 1962 te Leiden). Deze Cornelis woonde en tuinde in Valken-
2 burg en kwam in 1926 samen met zijn vrouw Antje van der Mey (verre familie,
3 deze tak schrijft de naam met een y) en zoontje Henk in Leiden wonen. Aan de
4 Haagweg kocht hij het Koetshuis nr. 172 met 1 hectare teelland en een waren-
5 huis (kas). Zijn tuin lag achter het Koetshuis en liep door tot en met het huidige
6 nr. 184. Het gebied werd aan alle kanten doorsneden door slootjes. Die waren
7 nodig om de groenten per schuit te vervoeren en de waterhuishouding te rege-
8 len. Aan de linkerkant grensde het aan de nog steeds bestaande sloot die naast
9 het Tuinderijpad ligt en met een bocht onderlangs de tuinen doorloopt naar de
10 Korte Vliet. De familie Van der Meij woonde op de bovenverdieping van het
11 Koetshuis. Beneden was opslagruimte voor de tuinderij. Op dit adres werden nog
12 vijf kinderen geboren, onder wie in 1938 zoon Kees. Het huis werd te klein voor
13 het achtkoppige gezin en het viel moeder Van der Meij zwaar steeds weer die
14 trap op en af te moeten lopen. Daarom kocht vader Van der Meij in 1943 voor
15 6.000 gulden het huidige nummer 178. Het is een van de drie huizen onder een
16 kap die in 1915 gebouwd zijn. Toen de zuster van Kees, An, die altijd was blijven
17 wonen in dit huis, naar een verzorgingshuis ging, keerde Kees, dan gepensioneerd
18 medewerker educatieve dienst van Artis, er in 2008 naar terug. Tot op heden is de
19 garage bij het Koetshuis in bezit van de Van der Meij's.

20 **Tweede Wereldoorlog bij de Haagwegtuinders**

21 De verhuizing naar nr. 178 was midden in de Tweede Wereldoorlog. Kees ver-
22 telt dat het Haagweggebied gedurende '40-'45 in het begin van de oorlog in
23 de belangstelling stond van de Duitsers en later bij de Engelsen. De spoorlijn
24 Amsterdam-Den Haag/Rotterdam was de drukste van Nederland. Er waren veel
25 bombardementen; in het bijzonder op de spoorbrug bij De Grootte Vink. Omdat
26 aan het eind van de oorlog de Leidse stations nog functioneerden, ging alle ver-
27 voer, ook de rakettreinen, via Leiden. De Haagweg fungeerde in 1944 voor de
28 Duitsers als transportroute voor de V2's die naar Wassenaar gereden werden.¹¹De
29 13 meter lange raket werd 's nachts door de stad getransporteerd. In Wassenaar
30 vuurden de Duitsers de V2's af op Londen. Door middel van bombardementen
31 op spoorbruggen probeerden de Geallieerden dit onmogelijk te maken. Door fou-
32 tatieve inschatting van de locaties was dit vaak niet succesvol. In Leiden had dit in
33 het bijzonder in de Alexanderstraat en de Haverzaklaan fatale gevolgen, maar bij
34 de spoorbruggen werden ook veel huizen onbewoonbaar. De kinderen Van der
35 Meij verstopten zich in hun angst onder de trap bij bombardementen. Nog steeds
36

1 worden er o.a. bij baggerwerkzaamheden bommen gevonden en ontmanteld. De
2 schokgolven veroorzaakten een enorme ravage aan woningen, maar ook aan de
3 kassen. Het glas brak. Stel je die hoeveelheid glasscherven eens voor! Tegen oor-
4 logsgeweld kan een tuinder zich niet verzekeren. De scherven vermengden zich
5 met aarde; 'glas zinkt', zeggen de tuinderszonen. Jaren later vinden de huidige
6 bewoners nog steeds glasscherfjes als ze in de tuin werken.

7 Broer Henk had ondertussen de *Arbeitseinsatz*-leeftijd bereikt. Om hem op mo-
8 menten van gevaarlijke *razzia's* een veilig onderkomen te bieden, groef zijn vader
9 in een van de twee kassen een heel groot gat. Dat werd bekleed met vloerkleden en
10 afgedekt met nonchalant neergelegde rietmatten. Pa verstrooide de aarde uit het
11 gat over de hele kas, zodat daar niets van te zien was en geen argwaan gewekt werd.
12 Henk stond daar ongetwijfeld vele angstige uren uit. Maar daar werd in die tijd ze-
13 ker niet over gepraat: 'Je moest niet kinderachtig doen'. Op nr. 174 zat een Joodse
14 onderduiker. De kinderen zagen hem wel eens een luchtje scheppen. Moeder Van
15 der Meij instrueerde haar kroost om absoluut niets te zeggen. Hij overleefde de
16 oorlog. En dat was bovendien een knappe prestatie aangezien op nr. 176 Duitsers
17 woonden. Naarmate de oorlog langer duurde kwam de hongersnood zelfs in tuin-
18 derij-gezinnen. Op zolder bewaarde je gedroogde bonen. En moeder Van der Meij
19 kocht suikerbieten om er een soort pannenkoeken van te maken. De ene koe die
20 ze voor eigen gebruik hadden, kwam goed van pas.

21 De Duitsers waren in het DoCoS-clubhuis gelegerd. Zowel de vader van Kees
22 van der Meij als van Dick van Paridon zijn een paar keer opgepakt en tot vreugde
23 van de gezinnen steeds ontsnapt. Doordat je op de tuin werkte, werkte je in de op-
24 tiek van de Duitsers eigenlijk al voor de voedselvoorziening. Soms werd er groente
25 gevorderd. Maar dat was geen regel.

26 **Zoons en dochter van Cornelis van der Meij**

27 Van de zes kinderen Van der Meij ontwikkelde de oudste, zoon Henk (1926-
28 2015), zich al werkend tot een tuinder in hart en nieren. Groente en fruit, in de
29 verwarmde en koude kas en buiten, zaai- en planttijden voor de verschillende ge-
30 wassen: hij had het allemaal in de vingers. Tuinders maakten in de wintermaanden
31 alles klaar voor het komend seizoen. Dat betekende dat je samen met je eventuele
32 personeel de vele hectares grond moest ompspitten. En dan kwam er ook nog bij
33 dat je de perzikkbomen moest leiden en snoeien. Wat een werkklust hadden die
34 mannen en wat een energie! De tuinders lazen vakbladen en bleven zodoende
35 op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen. Ook waren ze lid van de beroepsorga-

1 nisaties; de gereformeerde Van der Meij van de CBTB (Christelijke Boeren- en
2 Tuindersbond) en de Rooms-Katholieke Van Paridon van de LTB (Leidse Tuin-
3 ders Bond). Ze hadden een hoog arbeidsethos: iedere dag waren ze in de tuin of
4 op de veiling.

5 Zoon Kees (1938) ging, net zoals Dick van Paridon, naar de tuinbouwschool in
6 Rijnsburg. En iedere ochtend was er opnieuw het gevecht om zo vroeg uit z'n bed
7 te moeten komen. Kauwend op een stuk brood verdween hij dan in de tuin. Want
8 Kees was geïnteresseerd in natuur, maar niet op deze manier. De ouders van Kees
9 en Henk koesterden de hoop dat hun zoons samen het bedrijf zouden voortzetten.
10 Maar dat was valse hoop. Kees heeft plichtmatig van zijn veertiende tot aan zijn
11 militaire dienst op de tuin gewerkt. Toen hij in 1957 een positieve reactie op een
12 sollicitatie kreeg, vertrok hij naar Amsterdam. En toen vader Van der Meij in 1962
13 overleed, nam Henk het over.

14 Van de zusjes was het alleen Marjan (1927-2009) die hand- en spandiensten
15 verrichtte. Marjan plukte de perziken. Perziken plukken is nauwkeurig werk. De
16 kleur, het blosje, toonde aan dat de vrucht binnen een paar dagen rijp zou zijn.
17 Rijpe perziken waren te kwetsbaar om te vervoeren. De kleurenblinde Henk en
18 Kees waren absoluut ongeschikt voor dit werk. Eenmaal geplukt legde Marjan ze,
19 gesorteerd op maat, met het blosje naar boven, in bakjes. Niet tegen elkaar, maar
20 in kuiltes van zachte papierwol zodat ze niet konden rollen. Mede door haar werk
21 kreeg vader Van der Meij op de veiling de titel: Perzikkoning.

22 In 1972 kondigde de gemeente Leiden aan de grond nodig te hebben en die
23 te willen kopen. In mei 1972 gaf de Provincie daartoe toestemming. In augustus
24 verhuisde de tuinderij van Henk van der Meij naar Bleiswijk. De gemeente bood
25 niet genoeg geld om het bedrijf daar te bekostigen. De CBTB moest bemiddelen
26 om tot overeenstemming te komen.

27 **Hoe zag de werkdag eruit?**

28 De werkdag begon al vroeg: van zonsopgang tot zonsondergang werd er op de
29 tuinderijen gewerkt, in de zomer van 06.00-20.00 en in de winter van 08.00-
30 18.00 uur. Je staat op en gaat meteen naar de tuin. Behalve de paar vaste krachten
31 en loonwerkers waren er oproepkrachten: mensen afkomstig uit de brandweer,
32 politie en PTT. Door hun onregelmatige diensten kon je op piekmomenten een
33 beroep op hen doen. En na schooltijd, in het weekend en in de vakanties werkten
34 de tuinderskinderen mee. Zoals Agnes van Paridon het formuleert: 'Ze moesten
35 zien hoe het geld verdiend wordt'. Er werd overigens onderscheid gemaakt in
36

1 'werkjes' die kinderen van 6 of 7 jaar kunnen doen en kinderen van 8 à 9 jaar. De
2 kleine kinderen moesten bijvoorbeeld tomatenbakjes randen. Daarbij legden ze
3 stevig papier aan de binnenkant van het kistje en duwden dat over de rand heen.
4 Zo waren de tomaten beschermd. Per dag moesten 100 kistjes geprepareerd wor-
5 den voor de veiling van de volgende dag. De houten kistjes met perziken werden
6 om die reden met houtwol gevuld. De fruitkistjes hadden pootjes zodat bij het
7 stapelen het fruit niet zou beschadigen. Grote kinderen konden 'blad plukken',
8 d.w.z. de onderste bladeren van de tomaten weghalen zodat het licht beter bij de
9 tomaten kon komen. En ze konden helpen bij het dieven van de tomatenplanten,
10 waarbij de zijscheuten weggehaald worden.

11 Het was gebruikelijk om tussen de middag thuis warm te eten. De mannen die
12 naar de veiling gingen, aten op de schuit. De eventuele werklieden die op het land
13 bleven, schaftten in de schuur. Dick vertelt dat 's winters op de potkachel in de
14 schuur boterhammen met kaas geroosterd werden; tosti's avant la lettre. Je moest
15 energie bijtanken. Na het eten ging vader Van der Meij heel even 'plat' op de zoge-
16 naamde rookstoel. Ogen dicht... dan kon je er weer helemaal tegen. 's Avonds was
17 er brood. Piets vrouw Agnes vertelt dat na die avondboterham haar man meestal
18 terugging naar de tuin om alvast spullen, zoals kisten, voor de volgende dag klaar
19 te zetten. En uiteraard bijtijds naar bed, want de wekker rinkelde vroeg.

36 *Piet van Paridon met personeel tussen de rode kolen.*

1 **Wat werd er verbouwd en wat voor werk werd er gedaan?**

2 Kolen: rode- en savooiekool en bloemkool. Later, voor de in Duitsland geleger-
3 de Amerikaanse militairen, ijsbergsla. Andijvie en snijbonen: de zogenaamde
4 pronkers. Bieten, spruiten en boerenkool. Luxe groente zoals sperziebonen, 'heren-
5 bonen' genoemd, want 'dat was groente voor dure mensen'. Koude grond bestond
6 uit ongeveer drie meter brede akkers die van sloot tot sloot liepen. Tussen die
7 akkers lagen permanente, hardgelopen paadjes. Om een goede bodemstructuur te
8 handhaven liep men zo weinig mogelijk op de teelgrond. Op een gedeelte van de
9 koude grond werden voor eigen gebruik bijvoorbeeld aardappels verbouwd. Ook
10 sla en spinazie werden op de grond geteeld. En rode bieten.

11 In de eerste ronde werd in de kassen spinazie en postelein verbouwd. Tomaten
12 en komkommers kwamen in de tweede ronde. En perziken. De oude kassen van
13 de opa's waren verwarmd, destijds op kolen. In de jaren '50 werden de kolen
14 vervangen door olie. Toen door uitbreiding van het kassenarsenaal de capaciteit
15 vergroot moest worden, werd halverwege de tuin een hok geplaatst, met een pomp
16 die de warmte naar verder weg gelegen kassen stuwde. En oh, wat was het daar
17 lekker warm!

18 De grond werd bewerkt: omgespit, geplant, gewied en geschoffeld. In het trek-
19 kastje werden plantjes voorgeweekt. Dat houdt in: zaden kiemen en planten
20 opkweken. Bij het verspenen maakte men gebruik van speciale potgrond: dari.
21 Dat is veenbagger, die door een bedrijf geleverd werd. De tuinderszonen geven aan
22 dat het verschrikkelijk spul was: 'Niet uit je handen te krijgen. We moesten gaan
23 chloren om die zwarte massa enigszins te verwijderen'. Dicks moeder Nollie lakte
24 na afloop altijd haar nagels; dan zag je die rouwranden tenminste niet. Bij het
25 dieven van tomaten trad een soortgelijk verschijnsel op: helemaal groen werden je
26 handen ervan. Later deden ze speciale handschoenen aan.

27 De bloesem van de perziken moest bestoven/bevrucht worden. Om dat voor
28 elkaar te krijgen stonden bijenkorven door de kas verspreid opgesteld. Het kwam
29 voor dat er spint op de bladeren zat. Dat werd toen bestreden met het insecticide
30 parathion, zwaar gif dat je op de groenteveiling haalde. Met een tank op je rug
31 spoot je met behulp van een pulverisator de nevel op de bladeren. Maar ook jij liep
32 in die giftige dampen rond.

33 Rode bieten werden in de herfst gerooid en in kisten met een gazen bodem
34 geschud om het zand eraf te schudden. Dat gebeurde op het land, zodat de aarde
35 weer op de aarde terugviel en niet verloren ging. Daarna legden de tuinders een
36 plank over een sloot en spoelden de bieten schoon in het heldere en destijds bij-

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

Bloemkool werd in bakken gezaaid in een kweekkasje. Vervolgens verspeend in dari-persluitjes en na de nachtvorst op ongeveer 40x40 cm in rijen in lengterichting op de akkers geplant. Bloemkool moet wit zijn. Zodra het rozet in het hart van de plant zichtbaar wordt, moet het tegen de zon beschermd worden; gebeurt dat niet, dan worden het gele bloemkolen. De ene tuinder zweert erbij om een paar bladeren rondom het jonge kooltje naar binnen te knakken om het af te dekken. De andere tuinder breekt de buitenste bladeren af, legt ze over het kooltje heen met één blad ter afdekking. En dan: bloemkolen zijn niet op dezelfde dag oogstrijp. Je moet een geoefend tuindersoog hebben om te zien welke exemplaren goed zijn voor de veiling en welke nog een poosje moeten groeien. Als je een paar dagen te laat bent, groeien er vanuit het hart witte stengels waaraan zich bloemen gaan ontwikkelen. Op dat moment is de kool waardeloos voor de verkoop.

zonder zuivere slootwater. Ook aardappels en bloembollen werden op het land geschud. Penen werden met slootwater schoongespoten. Om de bloemkolen wit te houden werden de kolen met de buitenste bladeren toegedekt. De Haagwegtuinders waren tegen monocultuur; reden waarom er zoveel diverse producten gekweekt werden.

Eén keer per jaar, meestal in oktober, was er schouw om te controleren of de oevers vrij van waterplanten gemaakt waren. De tuinders trokken de sloot leeg met baggernetten. Uiteindelijk moest het Hoogheemraadschap van Rijnland ervoor zorgen dat het regenwater snel weg kon stromen.

Eens per drie jaar werd de grond gestoomd. De tuinders huurden dan een bedrijf in dat de grond 'smetvrij' maakte. Dat gebeurde 's nachts en ontregelde de hele tijdsindeling op het bedrijf. De tuindersvrouwen bleven continu koffiekannen vullen voor de werkers.

In de winter pleegden de tuinders onderhoud aan hun bedrijf. Met een staalborstel werd het roest van de kassen geschuurd. Uiteraard waren ze zuinig op hun gereedschap. Dat werd dagelijks schoongemaakt en geslepen. Het invetten gebeurde met afgewerkte olie. In die periode werd organische mest op het land verspreid en daarna ondergespit. Je werkte continu. Maar in die donkere maanden van het jaar was er 's avonds ook tijd om spelletjes met elkaar te spelen.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

Volgeladen schuit met bloemkolen en perziken met in het midden Piet van Paridon. Op weg naar de veiling.

Leidse Groenteveiling en de conservenindustrie

In de bijna 60 jaar (1929-1988) dat de Leidse Groenteveiling aan de Veilingkade bestond,¹² hebben de Haagwegtuinders er vele transacties laten uitvoeren. In het begin, toen er nog geen elektriciteit was, werden de schuiten met groente, de warmoezenierboten, met een touw door de smalle sloten naar de Stinksloot getrokken. Als je in het Haagwegkwartier rondloopt en op de stadsplattegrond kijkt, kun je de weg die de schuiten moesten afleggen om bij de veiling te komen nog steeds volgen. Zoals de sloot die loopt langs de Brandts Buyskade, nu bevolkt door zwanen en vol rotzooi, en het Rogier van Otterloopad, waar nu woonboten liggen. Vandaar boomden de mannen de schuiten naar de Stinksloot. Nu ligt daar de boot die cliënten van Verpleeghuis Van Wijckerslooth voor een tochtje mee uit varen neemt. Bij de Korte Vliet aangekomen hadden de tuinders de keus: rechtsom of linksom. Meestal voeren ze rechtsom, dat was sneller. Dan gingen ze via de Korte Vliet, de Oude Rijn en het Galgewater langs de Rijn en Schiekade om dan door de Trekvliet de veiling in te varen. Er was echter één 'probleem' en dat was de spoorbrug over het Galgewater. Die lag laag. Daar konden de hoogbeladen schuiten niet onderdoor varen. Maar als de trein gepasseerd was, schoof hij open voor de boten: ieder half uur. De veiling begon om 10.30 u. De tuinders duwden de schuiten voort. Ze deden er 1½ uur over, dus de trein van 09.00 moesten ze vóór

1 zijn. Iedere ochtend was het weer een heksentoer om dat te halen. Als ze dachten
2 het niet te redden, gingen ze linksom via de Oude Vliet en de Trekvllet naar de
3 Veilingkade. Die ligt in wat nu 'De Fruitbuurt' is. Straatnamen als Perzikweg en
4 Tomatenstraat herinneren aan de producten die daar geveild werden.

5 De Leidse veiling was oorspronkelijk een vaarveiling. Je voer voor de veiling-
6 klok naar binnen. Gemiddeld drie keer per week voeren Nico van Paridon met
7 veilingnummer 420 en Piet van Paridon met 451 de veiling in. De heer Heruer,
8 uitbater van het 'Fruitpaleis' op de Haarlemmerstraat, was 'ophouder'. Hij hield
9 een krat met groente of fruit op naar de aspirantkopers in de banken en gaf advies
10 over de kwaliteit. Had je eenmaal je spullen verkocht, dan voer je met de schuit
11 door de veilingsslootjes naar de plek waar de koper, groenteboer of groothande-
12 laar, klaarstond om de levering in ontvangst te nemen. Het veilinggebouw was
13 voorzien van een uitstekende logistiek. Aan het water kon overgeladen worden en
14 de spoorweg, die er vlak langs liep, maakte export mogelijk. Na de veiling kon je
15 koffiedrinken in de veilingkantine. Maar het was wel zo leuk om naar 'Kale Jan' te
16 gaan, een overigens nog steeds bestaande koffietent aan het Lammenschansplein.
17 Halverwege de jaren vijftig werd de veiling een 'neerzetveiling'. Toen brak een
18 ander tijdperk aan. Want van toen af hoefden de tuinders niet meer zelf bij het
19 veilen aanwezig te zijn. En uiteraard had tegen die tijd de auto zijn intree gedaan.

20 De Van Paridons leverden ook aan de Leidse conservenindustrie, vooral aan
21 Nieuwenhuizen ('De Sleutels') aan de Morsweg naast de spoorlijn naar Utrecht.
22 Het kwam voor dat als 's ochtends de spinazie gesneden was, de schuiten op weg
23 naar de veiling eerst linksaf sloegen bij de spoorbrug over het Galgewater om de
24 100 kratten spinazie bij Nieuwenhuizen af te leveren. Als ze 's middags terugvoeren
25 konden ze de lege kratten weer afhalen. 'Verser kon het niet', zegt Dick van Pa-
26 ridon. In de straten rondom de fabriek zag je hele buurten, zoals de Lopsenstraat,
27 sperziebonen afhalen en tuinbonen en doperwtten doppen om geconserveerd te
28 worden. Een welkome bijverdienste voor velen.

30 Stadsuitbreiding en bouw studentenflat

31 De Woningwet van 1901 had gemeenten verplicht hun stedenbouwkundige toe-
32 komst vast te leggen in een uitbreidingsplan. Het was het plan van 1933 dat het
33 uitgangspunt werd voor de stadsuitbreiding in de twintigste eeuw.¹³ WO II had
34 voor oponthoud gezorgd en bovendien waren door oorlogsgeweld grote aantallen
35 woningen verwoest of zwaar beschadigd.¹⁴ De bevolkingsgroei daarentegen zette
36 onverminderd door. In 1948 boog de gemeenteraad zich over het uitbreidingsplan

1 voor geheel Zuid-West.¹⁵ In 1959 werd het zogenaamde 'assenkruis' van 5-Mei-
2 laan en Churchillaan aangelegd. De wijk Boshuizen werd in 1960 gerealiseerd.
3 De scheef op de weg staande flat werd in 1961 opgetrokken. Het zou tot 1990
4 duren voordat de tuinderijen zich tot woonwijk de Coebel zouden transformeren.
5 Zo'n 500 geschakelde eengezinswoningen en patiowoningen namen de plaats in
6 van dit agrarische gebied.

7 Maar eerst werd, na de aanleg van de Churchillaan, in 1960 aan de Haag-
8 wegwijk het studentencomplex De Klikspaan gebouwd. De volksmond noemde
9 het futuristische ontwerp naar zijn vorm: de Sterflat. Op 28 januari opende Prins
10 Bernhard, in aanwezigheid van onderwijsminister Cals, dit door architect Postel
11 ontworpen wooncomplex. Op nr. 160 sloegen ze de ceremonie gade vanaf het bal-
12 kon van Huize Corrie. Piet van Paridon was, gekleed in stemmig zwart, bij de
13 plechtigheid aanwezig. Vrij snel na de bouw van de Sterflat werden aan de andere
14 kant van de toegangsweg naar het complex, de Klikspaanweg, drie eenvoudiger
15 studentenflats toegevoegd. Om dat mogelijk te maken verkocht Nico van Paridon
16 een gedeelte van zijn weiland aan de Stichting Leidse Studentenhuisvesting (SLS).
17 Ook werd daarvoor de sloot op de grens gedempt en gedeeltelijk verlegd. Naast
18 Huize Corrie werden twee beheerderswoningen gebouwd. Die beheerders moesten
19 toezicht houden op de enige toegangsweg, de Klikspaanweg. De Sterflat was uitslui-
20 tend toegankelijk voor mannelijke studenten. Vrouwen werden door de beheerders
21 de toegang ontzegd. Om de bouw van die beheerderswoningen mogelijk te maken
22 onteigende de gemeente Leiden 1200 vierkante meter van Nico's tuin. Hij kreeg er
23 1200 gulden voor en het leverde veel ergernis aan lawaai. 'Als hij geweten had dat
24 hem dit boven het hoofd zou hangen, had hij de grond voor de flats nimmer ver-
25 kocht', zegt zoon Dick. Later werden de beheerderswoningen gesloopt. Nu heeft de
26 afdeling Groenvoorziening van SLS Wonen/Accommodatie (sinds 1 januari 2014
27 DUWO) er zijn opslagplaats voor gereedschap en een garage. Uiteindelijk verkocht
28 Nico nog een stuk weiland dat grensde aan de Brandts Buyskade aan SLS die er de
29 laatst gebouwde studentenflat op neer zette. Na dit 'tussenspel' volgde de aanloop
30 tot de eigenlijke invulling door de gemeente van het Haagweggebied, met als eerste
31 optie de vestiging van het Sint Elisabethziekenhuis, daarna de bouw van de Coebel
32 en ten slotte in 1993 de bouw van 12 ecowoningen aan het Tuinderijpad.

34 Tuinderijen in de verkoop

35 Het eerste stuk grond dat de gemeente kocht, was midden jaren '60 de tuin van
36 de failliete Helderman. Nico van Paridon volgde, met Kranenburg en Schilt, in

1 1968. Van der Meij deed in 1972 zijn grond over aan de gemeente. De laatste tuin
2 was die van Piet van Paridon, via Eurowoning in 1975. Van de ruim vier hectare
3 verkocht Nico drie hectare aan het Elisabethziekenhuis. De locatie Hooigracht,
4 waar het ziekenhuis gevestigd was, werd te klein en was niet goed bereikbaar. Het
5 bestuur van het ziekenhuis had zijn zinnen gezet op het Haagwegterrein: aan het
6 eind bij de Korte Vliet. Meer ruimte en goede bereikbaarheid. Dat is niet doorge-
7 gaan. Het werd Leiderdorp. Redenen? Waren de tuinders te terughoudend om te
8 verkopen? Gaf de gemeente Leiden te weinig faciliteiten? In het *Leidsch Dagblad*
9 van 10 juni 1969 lezen we dat 'B&W van Leiden niet begrijpen dat het bestuur
10 van het St. Elisabethziekenhuis de onderhandelingen met Leiderdorp heeft ge-
11 opend voor de verwerving van grond voor een nieuw ziekenhuiscomplex'. Ook
12 wordt aangevoerd: 'dat het bestuur van het ziekenhuis overigens niet zwaar aan
13 grondprijzen tilt, heeft het duidelijk bewezen door de kooprijzen die het bij de
14 verwerving van tuingrond nabij de Haagweg betaalde'.

15 De overige tuinders waren bezorgd dat als zij niet op tijd zouden verkopen,
16 de grond onteigend zou worden. En zo verkocht de een na de ander de dierbare
17 grond. Piet van Paridon had ervoor gezorgd dat de gemeente erin toestemde dat
18 zijn tennisbaan zou mogen blijven liggen tot er gebouwd ging worden. Toen het
19 in 1990 zo ver was werd de baan naar voren gehaald, dichterbij het huis, waar hij
20 op grond van neef Nico aan een tweede leven begon. Achter de tennisbaan werd
21 een bosje aangelegd. Er liepen ganzen en kippen en de pauze liet trots z'n prachtige
22 veren zien. Ten slotte verdween dit alles in 1993 voor de bouw van 12 ecowonin-
23 gen. Het was het einde van een tijdperk.

24 Jaren lag het terrein braak. In 1990 werd met de bouw van de Coebel begon-
25 nen. Weer en wind en vandalisme hielden gedurende 15 jaar huis. Het glas van
26 de kassen was gebroken en het onkruid groeide manshoog waar eens de trots van
27 Leiden geoogst werd: groente en fruit van topkwaliteit.

28 De bloemkolen zijn uitverkocht. 'Het was zulke mooie grond!'

29

30 *Dank aan mevrouw Agnes van Paridon-van der Top, weduwe van tuinder Piet van*
31 *Paridon; Dick van Paridon, zoon van tuinder Nico van Paridon, en Kees van der*
32 *Meij, zoon van tuinder Cornelis van der Meij. Zij gaven uit de eerste hand een schat*
33 *aan informatie over het leven op de tuinderijen aan de Haagweg. De families stelden*
34 *hun privé-fotoalbums ter beschikking. De gesprekken vonden plaats tussen 26 januari*
35 *2016 en 5 oktober 2016. Dank ook aan Piet de Baar voor zijn assistentie om histori-*
36 *sche gegevens boven tafel te krijgen.*

1 Noten

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

1 Met dank aan Paul Schevenhoven, archivist
bij het Hoogheemraadschap van Rijnland;
L.F. Teixeira de Mattos, *De Waterkeeringen,
waterschappen en polders van Zuid-Holland*
(s-Gravenhage 1906) 698.

2 P.J.M. de Baar en I. Nuijten, 'Het kasteel
Coebel alias Waddinxvliet bij Leiden', *Bode-
monderzoek in Leiden. Archeologisch Jaarver-
slag 1988/1989* (Leiden 1990) 32.

3 J.G. Endhoven, 'Van boomgaert- en warmoes-
luyden. De ontwikkeling van de Leidse tuin-
bouw tot circa 1800', in: J.G. Endhoven e.a.,
De tuin van Holland (Utrecht 1992) 9-24.

4 Jan H.M. Sloof, *Voorschotense verhalen II*
(Leiden 2015) 95-105.

5 Heike Kamerlingh Onnes was hoogleraar
natuurkunde in Leiden. Mede door zijn
ontdekking van het vloeibaar maken van
helium ontving hij in 1913 de Nobelprijs.

6 Lucy Watling, *Max Liebermann; Biergärten
und Caféterrassen* (Berlijn 2016) 20-27.

7 Erfgoed Leiden en Omstreken, Dienst Ge-
meentewerken, tekening F XXII 608.

8 Mondelinge info van de geïnterviewden en
de foto van de grootouders in Katwijkse
dracht voor Haagweg 74.

9 Christoffel Brillman, geboren Amsterdam 3
mei 1892, overleden Voorschoten 2 oktober
1958.

10 Erfgoed Leiden en Omstreken, Stadsarchief
IV, afdeling AZ, 1931 nr. 631.

11 Rob van den Nieuwendijk, *De 'vergeten'
bombardementen. De Britse luchtaanvallen
op Leiden 1944-1945*. (Leiden 2008) 23.

12 Zie over de Veiling: J.K.S. Moes, 'Over
groente- en fruitveilingen in Leiden. Van
omstreeks de laatste eeuwwisseling tot in de
jaren dertig', in Endhoven, *De tuin van Hol-
land* 35-60; M.H. Hoogland, 'De veiling
van de tweede Wereldoorlog tot haar op-
heffing' in Endhoven, *de tuin van Holland*
61-83.

13 C.J.D. Waal, 'Het uitbreidingsplan 1933
van Leiden', *Leids Jaarboekje* 75 (1983) 201-
244.

14 D. Boogerd, 'Materiele oorlogsschade bin-
nen de gemeente Leiden', *Leids Jaarboekje*
38 (1946) 161-162.

15 B.N. Leverland, 'Leiden buiten de veste. II.
Stadswijken in aanbouw. De uitbreidings-
plannen sinds de oorlog', *Leids Jaarboekje*
73 (1981) 188-192. R.C.J. van Maanen
en C.J.D. Waal, 'De stedelijke ruimte' in
J.C.H. Blom en R.C.J. van Maanen (red.),
*Leiden. De geschiedenis van een Holland-
se stad*, deel 4, *Leiden vanaf 1896* (Leiden
2004) 29, en daar vermelde literatuur.